

KONAČNI PRIJELAZ S PAPIRNATIH NA ELEKTRONIČKE POMORSKE NAVIGACIJSKE KARTE U SAD-U

Američka Nacionalna uprava za oceane i atmosferu (NOAA) otkazuje cijeli paket od 1007 tradicionalnih papirnatih pomorskih karata. Te karte i digitalne rasterske karte uklanjaju se iz inventara NOAA-e u procesu koji će biti dovršen do siječnja 2025. NOAA prekida proizvodnju tradicionalnih papirnatih karata kako bi se omogućila izrada i održavanje elektroničkih pomorskih navigacijskih karata (*Electronic Navigational Chart – ENC*) kvalitetnijih, ažurnijih i krupnijih mjerila te drugih proizvoda i usluga temeljenih na ENC-u. Prvi koraci u izradi ENC-ova započeli su 1990-ih.

ENC-ovi se mogu besplatno preuzeti s web stranice (<https://nauticalcharts.noaa.gov/>). Ažuriranja digitalnog ENC-a objavljuju se tjedno i mogu se automatski primijeniti putem elektroničkih pomorskih navigacijskih sustava.

NOAA sada održava više od 2000 ENC-ova i provodi ambiciozan program za zamjenu većeg dijela postojećih ENC-ova s detaljnijim podacima (krupnijih mjerila). Kada bude dovršen, poboljšani paket ENC proizvoda sastojat će se od preko 7500 ENC-ova u samo 11 standardnih mjerila, za razliku od prethodnih više od 100 različitih mjerila. NOAA je uspjela stvoriti i održavati ovaj poboljšani paket ENC proizvoda samo preusmjerenjem resursa koji su se prethodno koristili za ažuriranje i distribuciju tradicionalnih papirnatih i rasterskih karata.

ENC-ovi omogućuje pozicioniranje plovila u stvarnom vremenu i automatizirane alarme ili indikacije nesigurnih uvjeta tijekom planiranja putovanja i tijekom putovanja – sigurnosne značajke koje papirnatih karte ne mogu pružiti.

NOAA je možda prvi hidrografski ured koji je otkazao cijeli paket tradicionalnih papirnatih pomorskih karata, ali malo je vjerojatno da će biti posljednji. Prijelaz s papirnatih pomorskih karata na ENC-ove poboljšat će učinkovitost proizvodnje karata, a veća uporaba ENC-ova i elektroničke navigacije poboljšat će pomorsku sigurnost (Harmon i Van Den Ameele 2022).

Literatura

Harmon, C., Van Den Ameele, E.J. (2022): The end of traditional paper charts: The final transition to electronic navigational charts, *The International Hydrographic Review*, Vol. 27, May 2022, <https://ihr.iho.int/issues/volume-27/>, (21. 10. 2023.).

Nedjeljko Frančula

UTJECAJ CHATGPT-A NA PRONALAZENJE INFORMACIJA

Traženje informacija značajna je preokupacija ljudi od davnina. Budući da ljudi stalno trebaju načine za relativno brzo rješavanje svojih problema, pronalazjenje informacija oduvijek je bila tema mnogih istraživanja.

Strojno učenje zajedno s obradom prirodnog jezika omogućilo je programe za razgovor poput ChatGPT-a koji mogu simulirati ljudsko ponašanje putem razgovornog sučelja. Nedavna studija pokazala je da se gotovo trećina od 1000 američkih studenata, koji su sudjelovali u studiji, koristila ChatGPT-om za dovršavanje pismenih domaćih zadataka, a blizu 60% koristilo se njime u više od polovice svojih radova.

Unatoč pohvalama ChatGPT-a zbog brzog odgovora na pretraživanje upita u glatkom razgovornom stilu i ukazivanju na izazove koje je pokrenuo u vezi s dezinformacijama i studentskom neetičkom upotrebom, do sada nije istraženo kako ChatGPT utječe na ponašanje studenata na visokim učilištima.

Karunaratne i Adesina (2023) proveli su anketu kako bi se empirijski i sustavno obuhvatila percepcija i ponašanje studenata u kontekstu ChatGPT-a kao alata za pronalaženje informacija. Upitnik se sastojao od 23 pitanja podijeljena u dva dijela: demografske informacije i ChatGPT i proces pretraživanja informacija.

Anketa je provedena u ožujku 2023, a u tri dana dobiveno je 60 odgovora. Odgovorila su 34 studenta i 26 studentica, od kojih četiri studenti prijediplomskih, 26 diplomskih i 30 poslijediplomskih studija. Odgovore su dali studenti iz ovih područja znanosti: humanističke (6), STEM (15), društvene (16), medicinske (17) i poslovne (6). Nalazi iz prikupljenih empirijskih podataka otkrili su da se ChatGPT-om uglavnom služe studenti na poslijediplomskoj razini obrazovanja.

Ispitanici u ovoj studiji služili su se ChatGPT-om uglavnom tijekom izvođenja svojih projektnih zadataka ili pisanja zadataka u sklopu svog akademskog angažmana. Rezultati također pokazuju da je ChatGPT učinkovitiji u pronalaženju informacija u usporedbi s drugim konkurentskim AI alatima. Nekoliko ispitanika (16,7%) izjavilo je da je teško unijeti odgovarajući upit koji najbolje funkcionira za AI alat.

Percepcija ispitanika o pouzdanosti alata bila je iznenađujuće visoka. Samo osam od 60 ispitanika smatra da informacije koje pruža alat ponekad mogu biti pogrešne. Iako je sedam ispitanika navelo da je pojava ChatGPT-a vjerojatno smanjila njihove istraživačke vještine, većina smatra da korištenje alata ne utječe na njihove sposobnosti, a 26 ispitanika smatra da im je ChatGPT pomogao razumjeti točne informacije koje trebaju pronaći.

Ispitanici smatraju da je ChatGPT uvelike smanjio vrijeme potrebno za traženje informacija na internetu, kao i tjeskobu povezanu s procesom pretraživanja. Što se tiče utjecaja na pristup ispitanika traženju informacija, ovo je istraživanje identificiralo povećanu razinu znatiželje i povećanu razinu samopouzdanja među studentima visokog obrazovanja kao najveće utjecaje.

Istraživanje je pokazalo da se studenti u traženju informacija sve manje služe knjižnicama pa bi rezultati ove studije mogli poslužiti za poboljšanje učinkovitosti knjižnica u digitalnom dobu i obnavljanje njihove kontinuirane važnosti u pronalaženju informacija (Karunaratne i Adesina 2023).

Budući da u ovoj anketi samo osam od 60 studenata sumnja u točnost odgovora ChatGPT-a, smatram nužnim iznijeti i vlastito iskustvo u sluzenju tim alatom. Većina odgovora koje ChatGPT daje o kartografskim projekcijama, mojem užem području istraživanja, pogrešna je (Frančula i Lapaine 2023). Stoga, služe li se studenti ChatGPT-om u rješavanju svojih seminarskih ili diplomskih radova iz područja kartografskih projekcija, mogu, bar zasad, imati više štete nego koristi.

Literatura

Frančula, N., Lapaine, M. (2023): ChatGPT and map projections / ChatGPT i kartografske projekcije, *Kartografija i geoinformacije*, 21, 39, 96–103, <https://hrcak.srce.hr/clanak/442114>, (5. 11. 2023.).

Karunaratne, T., Adesina, A. (2023): Is it the new Google: Impact of ChatGPT on Students' Information Search Habits, *Proceedings of the 22nd European Conference on e-Learning, ECEL 2023*, 147-155, <https://papers.academic-conferences.org/index.php/ecel/article/view/1831>, (5. 11. 2023.).

Nedjeljko Frančula